

Eesti Noorteühenduste Liidu üldkoosoleku pöördumine Riigikogule ja Vabariigi Valitsusele seoses laste ombudsmani institutsiooni loomisega

Tartus, 27. novembril 2010

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) pöördub Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse poole toetamaks Lastekaitse Liidu algatatud ettepanekut luua laste ombudsmani institutsioon.

Lapsed on õiguste omajad, kuid oma õiguste teostamises sõltuvad nad täiskasvanutest. East ja võimete arengulisest aspektist tulenevalt on lastel pea olematud või piiratud võimalused oma õiguste teostamiseks ning elukvaliteedi mõjutamiseks. Lastel puudub võimalus sekkuda ühiskonnaelu kujundavate valitavate esindusorganite moodustamise ja nende poolt tehtavatesse otsustesse. Laste õiguste elluviimine on sageli seotud ka teatud tingimuste täitmisega, olgu selleks siis rahaliste vahendite olemasolu, vanemate ja teiste inimeste teadlikkus lapse õigustest või valmidus teha koostööd.

Eesti Vabariik ühines ÜRO Lapse õiguste konventsiooniga juba 21. septembril 1991. Oleme rahvusvaheliselt võtnud endale kohustuse aktsepteerida alla 18aastaste inimeste, kui erilist kaitset ning tähelepanu vajavate ühiskonnaliikmete täisväärtuslikuks arenguks olulisi õigusi. Alla 18aastased inimesed on suurel määral ka riikliku noortepoliitika sihtgrupiks, mistõttu on ka noortepoliitika seisukohalt oluline nende õiguste kaitse tagamine. Oleme võtnud riigina endale kohustuse tagada lastele nende ette nähtud õiguste elluviimine ning teostada selle üle ka järelvalvet. ENL leiab, et Eestis on lastele nende põhiõigused riigi poolt seadusandlusega suures osas tagatud, kuid probleeme esineb nende õiguste realiseerimisel ning laste ja täiskasvanute teadlikkuses. Samuti puudub järelvalve laste õiguste täitmise üle, adekvaatne ülevaade lastele tagatud õiguste kättesaadavusest ning laste õiguste kaitse vajadusele süsteemne tähelepanu juhtimine.

Ettepanek luua Eesti Vabariigis laste ombudsmani institutsioon toodi avalikkuse ette juba eelmise sajandi 90ndatel aastatel. Vajadust sõltumatu lapse õigusi edendava institutsiooni järele on väljendanud paljud lastega ja laste heaks töötavad spetsialistid ja organisatsioonid, eelkõige aga Lastekaitse Liit.

Euroopa Liidu liikmesriikidest puudub laste õiguste järelevalve üksus täielikult vaid Tšehhi Vabariigis, Eestis, Rumeenias ja Saksamaal. Ka paljudes Euroopa Liidu kandidaatriikides ja ka teistes Euroopa Nõukogu riikides on loodud laste õiguste järelevalve institutsioone. Kui Eestil on põhjust rõõmustada selle üle, et mitmetes edetabelites oleme me Euroopa Liidu või isegi maailma võrdluses esirinnas, siis laste õiguste valdkonnas me ennast niimoodi kiita ei saa. Riigikogul ja Vabariigi Valitsusel on võimalus olukorda muuta. ENL toetab laste õiguste paremaks tagamiseks õiguskantsleri seaduse muutmist selliselt, et õiguskantslerile lisanduks ka laste ombudsmani funktsioon.

Õiguskantsler täidab juba käesoleval ajal paljusid lapse õiguste järelevalve institutsiooni ülesandeid. Laste ombudsmani funktsioonide ülevõtmine oleks seetõttu loomulik protsess. Lapse õiguste järelevalve institutsiooni integreerimine üldise inimõiguste järelevalve institutsiooni juurde näitaks, et lapsed on samaväärsed õigussubjektid, kui täiskasvanud. ENL leiab, et laste ombudsmani funktsiooni lisamine peab toimuma koos vastavate vahendite eraldamisega Õiguskantsleri Kantsleile, milleks Lastekaitse Liidu arvutuste kohaselt kuluks täiendavalt aastas riigieelarvest ligikaudu 172 561 eurot. Laste ombudsmani järele on vajadus olnud juba ammu. Loodame, et Riigikogu ning Vabariigi Valitsus näitavad nii Eesti lastele ja lastevanematele, et laste õiguste tagamisse suhtub riik täie tõsidusega kui ka meie partneritele Euroopas ja maailmas, kes siseriiklikult maadlevad sarnase probleemiga, head eeskujuga, nagu oleme seda teinud mitmetes teistes eluvaldkondades.